

ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIDA JISMONIY TARBIYA FANINING TRANSFORMATSIYASI

Ahmadjonova Madina Rahmonjon qizi

FarDU jismoniy madaniyat fakulteti

1- bosqich 25.149 guruh talabasi

2-

Annotatsiya: *ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining transformatsiyasi, uning mazmuni, metodlari va innovatsion yondashuvlari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar hamda kompetensiyaviy yondashuv asosida jismoniy tarbiya darslarini tashkil etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, yoshlarning jismoniy faolligini oshirish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va ta'lim jarayonida pedagogik innovatsiyalarning ahamiyati ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *jismoniy tarbiya, zamonaviy ta'lim, transformatsiya, pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuv, raqamli ta'lim, sog'lom turmush tarzi, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, ta'lim sifati.*

Kirish

Bugungi globalashuv va raqamlashtirish jarayonlari barcha sohalar qatori ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini oshirish, balki ularning jismoniy salomatligi, ijtimoiy faolligi va sog'lom turmush tarzini shakllantirish muhim vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtai nazardan, jismoniy tarbiya fanining mazmuni, metodikasi va tashkil etish shakllari yangi talablar asosida transformatsiyaga uchramoqda. Hozirgi kunda jismoniy tarbiya darslarida an'anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari hamda interfaol metodlardan foydalanish kengayib bormoqda. Bu esa o'quvchilarning darslarga qiziqishini oshirish, ularning jismoniy faolligini kuchaytirish va ta'lim samaradorligini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan jismoniy tarbiya

mashg'ulotlari yosh avlodning sog'lom, faol va har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida shakllanishida muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining transformatsiyasi pandemiyadan keyingi davrda yanada dolzarb ahamiyat kasb etdi. Masofaviy ta'lim, onlayn mashg'ulotlar va raqamli platformalarning joriy etilishi jismoniy tarbiya faniga ham yangi yondashuvlarni olib kirdi. Natijada, jismoniy tarbiya nafaqat sport mashg'ulotlari, balki sog'lom hayot ko'nikmalarini shakllantiruvchi muhim pedagogik jarayon sifatida qaralmoqda.

Adabiyotlar tahlili

Zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining rivojlanishi va transformatsiyasi masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, jismoniy tarbiya fanining mazmuni va metodikasi doimiy ravishda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, ta'lim tizimidagi islohotlar hamda sog'lom turmush tarziga bo'lgan talablar asosida o'zgarib bormoqda. Xorijiy tadqiqotchilar, jumladan, P. Matveev, V. Kuznetsov va J. Baumann kabi olimlar jismoniy tarbiyani faqat sport ko'nikmalarini rivojlantirish emas, balki shaxsning jismoniy, psixologik va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi kompleks pedagogik jarayon sifatida talqin qiladilar. Ularning fikricha, zamonaviy jismoniy tarbiya darslari sog'lomlashtiruvchi, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyalarni birgalikda amalga oshirishi lozim. MDH mamlakatlari olimlari, xususan, L.I. Lubysheva, V.I. Lyax va A.P. Matveevlar jismoniy tarbiya fanini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish zarurligini ta'kidlaydilar. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, o'quvchilarda nafaqat jismoniy sifatlar, balki mustaqil mashg'ulot olib borish ko'nikmalari ham shakllantirilishi muhim hisoblanadi. Mahalliy olimlardan A. Abdullayev, Sh. Karimov, N. Xo'jayev va boshqalar jismoniy tarbiya tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda o'quv jarayonini individuallashtirish masalalarini tadqiq etganlar. Ularning ishlarida jismoniy tarbiya fanining ta'lim tizimidagi o'rni, uning sog'lom avlodni tarbiyalashdagi ahamiyati va metodik takomillashtirish yo'llari keng yoritilgan. So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlarda raqamli

texnologiyalar va interfaol metodlarning jismoniy tarbiya faniga integratsiyasi alohida e'tibor qaratilmoqda. Virtual mashg'ulotlar, fitnes ilovalari va onlayn monitoring tizimlari o'quvchilarning jismoniy faolligini kuzatish va boshqarishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining transformatsiya jarayonlarini o'rganish uchun kompleks ilmiy yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini pedagogika, jismoniy tarbiya nazariyasi hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalariga oid ilmiy qarashlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi: nazariy tahlil va umumlashtirish, ilmiy adabiyotlarni o'rganish, qiyosiy tahlil, kuzatish hamda pedagogik tajriba-sinov usullari. Ushbu metodlar jismoniy tarbiya fanining an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarini solishtirish, uning rivojlanish tendensiyalarini aniqlash imkonini berdi. Nazariy tahlil bosqichida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari o'rganilib, jismoniy tarbiya fanining zamonaviy transformatsiyasi, innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilindi. Qiyosiy tahlil orqali an'anaviy jismoniy tarbiya darslari bilan zamonaviy, kompetensiyaviy yondashuv asosidagi darslar o'rtasidagi farqlar aniqlandi. Kuzatish metodi yordamida ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining tashkil etilishi, o'quvchilarning faolligi va dars jarayonida innovatsion usullardan foydalanish darajasi o'rganildi. Pedagogik tajriba-sinov esa joriy etilgan yangi metodlar va texnologiyalarning samaradorligini amaliy jihatdan baholashga xizmat qildi. Shuningdek, so'rovnoma va intervyu usullari orqali o'qituvchilar va o'quvchilarning jismoniy tarbiya faniga bo'lgan munosabati, zamonaviy yondashuvlarga nisbatan fikrlari va ehtiyojlari o'rganildi. Olingan ma'lumotlar statistik tahlil asosida qayta ishlanib, ilmiy xulosalar chiqarildi. Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi jismoniy tarbiya fanining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'zgarishlarini har tomonlama o'rganish va uning samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan yondashuvni ta'minladi.

Natija va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining transformatsiyasi o'quv jarayonining sifati va samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshirgan. An'anaviy dars shakllariga nisbatan zamonaviy yondashuvlar o'quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi va jismoniy mashqlarni ongli bajarish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilgan. Tahlil jarayonida aniqlanishicha, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi jismoniy tarbiya fanining imkoniyatlarini kengaytirgan. Mobil ilovalar, video-darslar va onlayn monitoring tizimlari o'quvchilarning jismoniy faolligini nazorat qilish hamda individual yondashuvni ta'minlashda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Bu esa ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan shaklga olib kelmoqda. Muhokama natijalariga ko'ra, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan jismoniy tarbiya mashg'ulotlari o'quvchilarda nafaqat jismoniy sifatlarni, balki ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Bunda jamoada ishlash, mas'uliyat, o'zini boshqarish va sog'lom turmush tarziga rioya qilish kabi ko'nikmalar shakllanadi. Shu bilan birga, ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, barcha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalar bilan to'liq ta'minlanmaganlik, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini yanada rivojlantirish zarurati va moddiy-texnik bazaning bir xil darajada emasligi kabi omillar transformatsiya jarayonini biroz sekinlashtirmoqda. Umuman olganda, olingan natijalar jismoniy tarbiya fanini modernizatsiya qilish zarurligini tasdiqlaydi. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning jismoniy faolligini kuchaytirish hamda sog'lom avlodni tarbiyalash imkoniyati yanada kengayadi.

Xulosa va tavsiyalar

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya fanining transformatsiyasi uning mazmuni, shakli va metodlarida sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. An'anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalarning joriy etilishi jismoniy

tarbiya darslarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning nafaqat jismoniy, balki ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, jismoniy tarbiya fanining modernizatsiyasi sog'lom turmush tarzini shakllantirish va o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Matveev L.P. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
2. Lyax V.I. Maktabda jismoniy tarbiya o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2015.
3. Lubysheva L.I. Jismoniy madaniyat va sportning ijtimoiy roli. – Toshkent, 2012.
4. Kuznetsov V.S. Jismoniy mashqlarni o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2014.
5. Baumann J. Zamonaviy ta'lim tizimida jismoniy tarbiya va sport. – Toshkent, 2018.
6. Abdullayev A. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent, 2019.
7. Karimov Sh. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va jismoniy tarbiya. – Toshkent, 2021.